

THỎA THUẬN PHÒNG THỦ TƯƠNG HỖ CHIẾN LƯỢC PAKISTAN - SAUDI ARABIA: BỐI CẢNH, NỘI DUNG VÀ TÁC ĐỘNG

Pakistan and Saudi Arabia Strategic Mutual Defense Agreement: Context, content and impacts

NGUYỄN NGỌC HÙNG*

Ngày nhận bài: 01/10/2025; Ngày gửi phản biện: 08/10/2025; Ngày duyệt đăng: 30/10/2025

Ngày 17 tháng 9 năm 2025, Pakistan và Saudi Arabia ký kết Thỏa thuận Phòng thủ Tương hỗ Chiến lược, đánh dấu mốc quan trọng trong tăng cường quan hệ giữa hai quốc gia. Sự kiện này đã thu hút sự quan tâm của dư luận quốc tế, bởi nó không chỉ cho thấy xu hướng các quốc gia tìm kiếm các bảo đảm an ninh mới trong bối cảnh cục diện thế giới, khu vực biến động khó lường, mà còn có thể định hình lại cấu trúc an ninh ở khu vực Nam Á và Trung Đông. Bài viết phân tích thỏa thuận Pakistan - Saudi Arabia từ khía cạnh bối cảnh, động cơ ký kết, nội dung và những tác động đến quan hệ quốc tế. Bài viết chỉ ra rằng, thỏa thuận giữa Pakistan và Saudi Arabia phản ánh xu hướng tìm kiếm các bảo đảm an ninh mới thông qua tăng cường sức mạnh quân sự và phòng thủ tập thể, kể cả vận dụng khả năng răn đe bằng vũ khí hạt nhân, có khả năng dẫn tới những thay đổi trong môi trường an ninh khu vực Nam Á và Trung Đông.

Từ khóa: Nam Á, Pakistan, Saudi Arabia, thỏa thuận quốc phòng, Trung Đông.

On September 17th, 2025, Pakistan and Saudi Arabia have signed a Strategic Mutual Defense Agreement, marking a critical milestone in strengthening relations between the two countries. The event has attracted significant international attention because it not only demonstrates a trend of nations seeking new security assurances amid unpredictable shifts in the global and regional landscape, but it could also reshape the security architecture in South Asia and the Middle East. The paper analyzes the Pakistan - Saudi Arabia agreement from the perspectives of its context, motivation, content, and its impacts on international relations. The paper points out that, the agreement between Pakistan and Saudi Arabia reflects the trend of seeking new security guarantees through strengthening military power and collective defense, including the use of nuclear deterrence, which is likely to lead to changes in the security environment of South Asia and the Middle East.

Keywords: South Asia, Pakistan, Saudi Arabia, defense agreement, Middle East.

* Tiến sĩ, Học viện Ngoại giao; Email: nghungvn82@gmail.com

1. Giới thiệu

Ngày 17 tháng 9 năm 2025, trong chuyến thăm của Thủ tướng Pakistan Muhammad Shehbaz Sharif tới Saudi Arabia, hai nước đã ký kết Thỏa thuận Phòng thủ Tương hỗ Chiến lược (Strategic Mutual Defense Agreement - SMDA). Thỏa thuận được ký kết trong bối cảnh vụ tấn công của Israel nhằm vào thủ đô của Qatar với lý do tiêu diệt lực lượng của nhóm vũ trang Hamas, diễn ra ngày 9 tháng 9 năm 2025, đặt ra nhiều câu hỏi về nguy cơ đối với an ninh của các nước trong khu vực, kể cả các nước là đồng minh của Mỹ. Thỏa thuận này với điểm mấu chốt là phòng thủ tập thể, coi một cuộc tấn công vào một nước là cuộc tấn công đối với cả hai, cũng như những ám chỉ về khả năng răn đe vũ khí hạt nhân từ phía Pakistan, là những nội dung quan trọng, sẽ có những tác động quan trọng đối với môi trường chính trị, an ninh khu vực cũng như quan hệ quốc tế nói chung.

Bài viết sử dụng các phương pháp lịch sử, phân tích lợi ích, phân tích chính sách đối ngoại, phân tích tác động, phân tích nội dung văn bản nhằm làm rõ bối cảnh, nguyên nhân, nội dung và tác động của Thỏa thuận Phòng thủ Tương hỗ Chiến lược Pakistan - Saudi Arabia.

2. Vài nét về quan hệ Pakistan - Saudi Arabia

Ngày 15 tháng 8 năm 1947, thực hiện kế hoạch Mountbatten, Anh rút khỏi Ấn Độ, tiểu lục địa Ấn Độ được chia thành hai quốc gia độc lập là Ấn Độ và Pakistan dựa trên nền tảng tôn giáo, trong đó Ấn Độ theo đạo Hindu còn Pakistan theo đạo Hồi. Sau khi Pakistan trở thành một quốc gia độc lập, tháng 9 năm 1947 Saudi Arabia là một trong những nước đầu tiên công nhận quốc gia Pakistan mới. Năm 1951, hiệp ước hữu nghị đã được ký kết giữa Pakistan và Saudi Arabia, đặt nền tảng cho sự hợp tác song phương. Trong hiệp ước này, hai bên đã quy định không cho phép sử dụng lãnh thổ của một bên cho các hành động chống lại bên còn lại. Trên thực tế, quan hệ giữa hai quốc gia có sự gắn kết bền chặt, bắt nguồn từ các liên kết tôn giáo chung cũng như những lợi ích chiến lược và kinh tế khác.

Về tôn giáo, có khoảng 85 - 90% dân số Saudi Arabia theo Hồi giáo Sunni, khiến nước này trở thành trung tâm tôn giáo của dòng Hồi giáo Sunni. Với các thánh địa Hồi giáo nổi tiếng như Mecca và Medina, Saudi Arabia giữ vai trò dẫn dắt chính trị - tôn giáo trong thế giới Arab. Còn tại Pakistan, có khoảng 75 - 80% dân số nước này theo Hồi giáo Sunni. Nền tảng Hồi giáo chung giúp hai nước có điều kiện thuận lợi để thiết lập mối quan hệ khăng khít trên các lĩnh vực.

Về kinh tế, Saudi Arabia là một trong những đối tác thương mại và đầu tư lớn nhất của Pakistan, cung cấp viện trợ tài chính, đầu tư vào các dự án cơ sở hạ tầng, năng lượng, khai khoáng. Chẳng hạn tháng 12 năm 2024, thông tin trên tờ The Express Tribune của Pakistan cho biết phía Saudi Arabia đã thông báo khoản đầu tư 540 triệu USD vào dự án khai khoáng tại Riko Diq, một trong những mỏ được đánh giá có trữ lượng vàng và đồng lớn nhất trên thế giới tại Pakistan (The Express Tribune, 2024). Ngược lại, Pakistan

cung cấp nguồn lao động lớn cho Saudi Arabia, đặc biệt trong các ngành xây dựng, dịch vụ và giáo dục, cùng với xuất khẩu các sản phẩm nông nghiệp và công nghiệp nhẹ sang Saudi Arabia. Saudi Arabia là nơi sinh sống của khoảng 2,7 triệu người lao động Pakistan, là nguồn kiều hối lớn nhất cho quốc gia Nam Á này (Arab News, 2018). Mỗi quan hệ kinh tế này không chỉ tạo ra lợi ích thương mại trực tiếp mà còn củng cố nền tảng cho hợp tác quốc phòng giữa hai nước.

Về quốc phòng, Saudi Arabia hỗ trợ tài chính cho các chương trình phát triển năng lực quốc phòng của Pakistan, còn Pakistan cung cấp nhân lực, chuyên gia quân sự, tham gia huấn luyện cho lực lượng của Saudi Arabia. Trong thập niên 1960 - 1970, hàng nghìn binh sĩ Pakistan đã được triển khai tại Saudi Arabia để bảo vệ các cơ sở dầu mỏ trước lo ngại cuộc chiến tại Yemen leo thang và sự can thiệp của Ai Cập. Quan hệ hai nước còn được củng cố qua việc đối phó với những biến động quan trọng của khu vực, như việc cùng tham gia liên minh do Mỹ dẫn đầu chống lại sự can thiệp của Liên Xô vào Afghanistan giai đoạn 1979 - 1989 (Adelaide Petrov-Yoo, 2019).

Sau khi Chiến tranh Lạnh kết thúc, Saudi Arabia tiếp tục hỗ trợ Pakistan về tài chính, đặc biệt khi Pakistan gặp khó khăn do phải chịu các lệnh trừng phạt quốc tế. Sau khi Pakistan tiến hành các vụ thử hạt nhân vào năm 1998, quốc gia này đã phải đối mặt với nhiều lệnh trừng phạt kinh tế từ các nước phương Tây, ảnh hưởng đến các khoản vay, viện trợ và thương mại. Ngoài ra, Pakistan cũng bị hạn chế trong việc tiếp cận các công nghệ và vật liệu nhạy cảm, gây ảnh hưởng đến sự phát triển kinh tế và quốc phòng của đất nước. Trong bối cảnh đó, Saudi Arabia đã cung cấp hỗ trợ cho Pakistan bao gồm việc cho trả chậm các chuyên hàng dầu mỏ, cũng như cung cấp các khoản vay ưu đãi.

Những năm gần đây, quan hệ hợp tác hai nước tiếp tục được duy trì, Pakistan vẫn giữ vai trò cung cấp nhân lực quân sự và nhận viện trợ tài chính, trong khi Saudi Arabia coi Pakistan là đồng minh chiến lược trong thế giới Hồi giáo.

3. Bối cảnh ký kết thỏa thuận

Tuyên bố chung về chuyển thăm của Thủ tướng Pakistan tới Saudi Arabia được Bộ Ngoại giao Pakistan công bố ngày 17 tháng 9 năm 2025, cho biết hai nước đã ký kết Thỏa thuận Phòng thủ Tương hỗ Chiến lược (SMDA). Thỏa thuận ra đời trong bối cảnh quốc tế, khu vực phức tạp, gắn với những lo lắng và tính toán lợi ích riêng của hai bên ký kết.

Trước hết, cục diện quốc tế đang chứng kiến sự cạnh tranh gay gắt giữa các siêu cường, trong đó Mỹ vẫn giữ vị thế dẫn đầu về quân sự, kinh tế và công nghệ nhưng phải đối mặt với sự trỗi dậy mạnh mẽ của Trung Quốc, vốn đang mở rộng ảnh hưởng tại châu Á và trên toàn cầu, trong khi Nga vẫn duy trì hoạt động quân sự tại Ukraine, cho dù phải chịu các lệnh trừng phạt đến từ Mỹ và phương Tây. Cuộc cạnh tranh chiến lược giữa các nước lớn đã khiến cho môi trường an ninh quốc tế chứa đựng nhiều bất ổn, buộc các quốc gia còn lại phải tính toán bài toán đảm bảo an ninh của mình một cách cẩn trọng hơn.

Khu vực Trung Đông và Nam Á thời gian qua cũng đã chứng kiến những cuộc xung đột và bất ổn mới. Tại Trung Đông, cuộc chiến giữa Israel và phong trào vũ trang Hamas của Palestine bắt đầu từ sau sự kiện Hamas tấn công bất ngờ Israel vào ngày 7 tháng 10 năm 2023, đến nay đã kéo dài hơn hai năm và xuất hiện những bước leo thang mới. Ngày 9 tháng 9 năm 2025, Israel đã tiến hành chiến dịch bất ngờ và “gây sốc” khi không kích vào một khu dân cư cao cấp ở thủ đô Doha của Qatar để tiêu diệt lực lượng Hamas. Đáng chú ý, Qatar là một trong những đồng minh quan trọng của Mỹ tại khu vực vùng Vịnh, cũng là nước đang tích cực đứng ra làm trung gian hòa giải giữa Israel và Hamas. Thủ tướng Israel sau đó còn tuyên bố sẽ truy đuổi Hamas “bất cứ nơi nào” nếu cần thiết (Reuters, 2025). Cuộc tấn công đã gây ra phản ứng mạnh mẽ từ các nước liên quan. Qatar cho rằng đây là hành động vi phạm chủ quyền quốc gia và luật pháp quốc tế, trong khi cộng đồng quốc tế và các nước Arab bày tỏ quan ngại về việc xung đột lan rộng và có thể cản trở nỗ lực đàm phán hòa bình giữa Israel và Hamas. Ngày 15 tháng 9 năm 2025, Liên đoàn Arab (AL) và Tổ chức Hợp tác Hồi giáo (OIC) đã phải triệu tập hội nghị thượng đỉnh khẩn cấp tại Doha (Qatar), ra tuyên bố chung lên án cuộc tấn công do Israel thực hiện vào Qatar. Tuyên bố cho rằng vụ tấn công này là một hành vi xâm lược chống lại một quốc gia là thành viên của Liên Hợp Quốc; kêu gọi đình chỉ tư cách thành viên Liên Hợp Quốc của Israel (Union of OIC News Agencies, 2025). Trái ngược lại, phản ứng ban đầu của Mỹ trước cuộc tấn công của Israel vào Qatar đã gây ra nghi ngờ và cả thất vọng trong các nước vùng Vịnh về vai trò đảm bảo an ninh của Mỹ ở khu vực (Aljazeera, 2025).

Trong khi đó, tại Nam Á, căng thẳng giữa hai quốc gia Ấn Độ và Pakistan đã tồn tại nhiều thập kỷ qua và có nguy cơ bùng phát bất cứ lúc nào. Trong đó tranh chấp ở vùng đất Kashmir luôn là điểm nóng trong quan hệ giữa Ấn Độ và Pakistan kể từ khi hai nước độc lập năm 1947. Xung đột đã khiến hàng chục nghìn người thiệt mạng cho đến nay. Tháng 4 năm 2025, quan hệ Ấn Độ - Pakistan tiếp tục rơi vào vòng xoáy căng thẳng sau vụ tấn công vũ trang nghiêm trọng gần khu du lịch Pahalgam, Kashmir, khiến 26 người đa số là người Ấn Độ thiệt mạng. Ấn Độ cáo buộc các nhóm khủng bố có liên hệ với Pakistan đứng sau vụ việc, trong khi Pakistan bác bỏ. Diễn biến này đã nhanh chóng thổi bùng khủng hoảng trong quan hệ giữa hai nước. Đầu tháng 5, Ấn Độ đã thực hiện các cuộc tấn công vào sâu trong lãnh thổ Pakistan kể từ sau cuộc chiến tranh Ấn Độ - Pakistan bùng nổ lần thứ 3 năm 1971 (Hindustan Times, 2025). Trong chiến dịch có tên gọi “Chiến dịch Sindoor”, Ấn Độ đã không kích vào các mục tiêu nghi là căn cứ khủng bố trên lãnh thổ Pakistan. Pakistan lập tức có động thái đáp trả, quân đội Pakistan đã pháo kích dữ dội vào khu vực Karnah thuộc huyện Kupwara, bang Jammu và Kashmir của Ấn Độ. Các cuộc tấn công lẫn nhau của hai bên đã khiến hàng chục người thiệt mạng. Các hoạt động trao đổi thương mại, hàng không giữa hai nước cũng bị ngưng trệ. Dưới sự trung gian của Mỹ, Ấn Độ và Pakistan đã đạt được thỏa thuận ngừng bắn vào ngày 11 tháng 5 năm 2025, giúp ngăn chặn nguy cơ xung đột leo thang giữa hai quốc gia Nam Á này (CNN, 2025). Tuy nhiên, như đã phân tích, quan hệ giữa hai nước tiềm ẩn yếu tố phức tạp và xung đột có thể quay trở lại bất cứ lúc nào. Trong tình hình đó,

phía Pakistan chắc chắn muốn tìm kiếm thêm đồng minh nhằm có thêm nguồn lực đối phó với các cuộc xung đột trong tương lai, trong đó củng cố vị thế và đảm bảo an ninh trong các cuộc tranh chấp, xung đột với Ấn Độ là động lực hàng đầu.

4. Nội dung và tác động

Sự kiện ký kết SMDA là dấu mốc mang ý nghĩa chiến lược trong quan hệ hai nước, khi hợp tác giữa Pakistan và Saudi Arabia và trong nhiều năm qua được đúc kết trong một thỏa thuận hợp tác về lĩnh vực quan trọng. Hiện nay, toàn văn thỏa thuận chưa được công bố, song theo tuyên bố chung được Bộ Ngoại giao Pakistan phát hành, dựa trên mối quan hệ đối tác lịch sử kéo dài gần tám thập kỷ giữa Vương quốc Saudi Arabia và Cộng hòa Hồi giáo Pakistan, và dựa trên mối quan hệ đoàn kết Hồi giáo, cũng như các lợi ích chiến lược chung và hợp tác quốc phòng chặt chẽ giữa hai nước, Thái tử Mohammed bin Salman bin Abdulaziz Al Saud và Thủ tướng Muhammad Shehbaz Sharif, đã ký SMDA vào ngày 17 tháng 9 năm 2025 (Ministry of Foreign Affairs of Pakistan, 2025). Thỏa thuận phản ánh cam kết chung của cả hai quốc gia nhằm thúc đẩy an ninh và hòa bình ở khu vực và thế giới, phát triển hợp tác quốc phòng giữa hai nước và tăng cường rắn đe chung chống lại bất kỳ hành vi xâm lược nào. Thỏa thuận nêu rõ rằng bất cứ cuộc tấn công vào một bên nào sẽ được coi là cuộc tấn công chống lại cả hai nước. Với nội dung mấu chốt trên, rõ ràng đây là một dạng cam kết phòng thủ tập thể, thể hiện mức độ tin tưởng và ủng hộ lẫn nhau ở mức cao giữa hai quốc gia (Ministry of Foreign Affairs of Pakistan, 2025).

Ngoài điểm mấu chốt trên, thỏa thuận có thể bao gồm các khía cạnh hợp tác khác, phù hợp với cam kết phòng thủ tập thể, trong đó đáng chú ý nhất là khả năng hợp tác an ninh hạt nhân. Pakistan là quốc gia sở hữu vũ khí hạt nhân và Saudi Arabia được cho là đã tài trợ tài chính cho quá trình phát triển vũ khí hạt nhân của Pakistan, nhất là khi Pakistan bị cấm vận. Chuẩn tướng đã nghỉ hưu Feroz Hassan Khan của Pakistan, trong cuốn sách về chương trình vũ khí hạt nhân “Ấn cò: Chế tạo bom của Pakistan”, cho biết Saudi Arabia đã cung cấp “sự hỗ trợ tài chính hào phóng cho Pakistan để chương trình hạt nhân có thể tiếp tục, đặc biệt là khi đất nước này đang chịu lệnh trừng phạt” (AP News, 2025). Một quan chức cấp cao của Saudi Arabia cũng cho rằng sự bảo vệ hạt nhân của Pakistan là một phần của thỏa thuận, nước này “sẽ sử dụng mọi biện pháp phòng thủ và quân sự được coi là cần thiết tùy thuộc vào mối đe dọa cụ thể (TRT world, 2025). Do đó, có khả năng với thỏa thuận phòng thủ tương hỗ này, Saudi Arabia có thể được đưa vào phạm vi bảo vệ của ô hạt nhân của Pakistan.

Với những nội dung mang tính then chốt, bao gồm phòng thủ tập thể và khả năng hợp tác hạt nhân, lại được ký kết và công bố vào một thời điểm nhạy cảm sau cuộc tấn công của Israel vào Qatar cũng như xung đột giữa Pakistan và Ấn Độ thỏa thuận này có ý nghĩa quan trọng đối với hai bên ký kết, cũng như với các nước liên quan và khu vực, có khả năng tạo ra những thay đổi trong môi trường chính trị - an ninh ở khu vực Nam Á và Trung Đông.

Trước hết, đối với Saudi Arabia, thỏa thuận giúp nước này có thêm một bảo đảm hết sức quan trọng về an ninh, giảm rủi ro phụ thuộc vào chính sách thất thường của Mỹ dưới thời Tổng thống Donald Trump hiện nay. Thỏa thuận cũng tạo ra một cơ chế răn đe mở rộng, khi bất kỳ cuộc tấn công nào vào Saudi Arabia cũng được Pakistan coi là tấn công vào chính họ. Điều này nâng cao khả năng phòng thủ của Saudi Arabia trước các mối đe dọa, các lực lượng ủy nhiệm, hoặc các tình huống bất ngờ khác trong khu vực. Đặc biệt, thỏa thuận cũng là một thông điệp cảnh báo đến Israel, buộc nước này phải hết sức cân nhắc trước khi thực hiện một cuộc tấn công tương tự như cuộc tấn công vào Qatar. Nhìn chung, thỏa thuận sẽ giúp Saudi Arabia nâng cao vị thế trong khu vực và quan trọng nhất là tận dụng được khả năng răn đe về quân sự của Pakistan, kể cả răn đe về hạt nhân, ngăn ngừa các kế hoạch tấn công tiềm tàng từ các đối thủ.

Trong khi đó, thông qua thỏa thuận, Pakistan củng cố thêm quan hệ với Saudi Arabia, nguồn hỗ trợ về kinh tế, tài chính hàng đầu của nước này, giúp Pakistan có thêm nguồn lực để phát triển kinh tế - xã hội và tăng cường tiềm lực quốc phòng. Thỏa thuận về quốc phòng được ký kết như một chất xúc tác mạnh, thúc đẩy hợp tác kinh tế hai bên thêm sôi động hơn. Một phái đoàn cấp cao của Pakistan đã đến Saudi Arabia hôm 25 tháng 9 năm 2025 để bàn thảo một kế hoạch hợp tác về kinh tế sâu rộng hơn, thúc đẩy hơn nữa quan hệ kinh tế giữa hai nước (Arab News, 2025a). Ngược lại, một phái đoàn của Saudi Arabia cũng đến Pakistan vào ngày 5 tháng 10 năm 2025 để thúc đẩy hợp tác kinh tế song phương (Arab News, 2025b). Thỏa thuận giúp Pakistan thể hiện vị thế như một đối tác quân sự quan trọng ở vùng Vịnh, tăng uy tín và ảnh hưởng trong các vấn đề an ninh khu vực, đồng thời có thêm nguồn lực hỗ trợ trong các cuộc tranh chấp tiềm tàng với Ấn Độ.

Mặc dù vậy, nhìn ở một góc độ khác, thỏa thuận cũng đặt ra những thách thức đối với hai bên ký kết. Thỏa thuận đặt ra rủi ro cho quan hệ giữa Saudi Arabia với Ấn Độ, vốn đã được củng cố vững chắc trong thập kỷ qua về kinh tế và an ninh. Mặc dù Saudi Arabia còn một số bất đồng trong quan điểm với Ấn Độ về vấn đề tranh chấp Kashmir, hay trước đây trong vấn đề Liên Xô can thiệp vào Afghanistan, song về cơ bản Saudi Arabia có mối quan hệ tốt với Ấn Độ. Mới tháng 4 vừa qua, Thủ tướng Narendra Modi có chuyến thăm đến Saudi Arabia, hội đàm với Thái tử Mohammed bin Salman, cả hai cùng lên án vụ tấn công ở Pahalgam (Indian Prime Minister's Office, 2025). Do đó, Saudi Arabia sẽ phải cân bằng lợi ích trong quan hệ với Pakistan và Ấn Độ để tránh làm rạn nứt các mối quan hệ này. Đây là một bài toán khó khi Ấn Độ và Pakistan là những đối thủ truyền thống. Một cuộc xung đột nếu xảy ra tiếp theo giữa hai nước sẽ là phép thử đối với Saudi Arabia trong việc thực hiện SMDA với Pakistan. Bên cạnh đó, việc phát triển quan hệ với Pakistan và tự tin vào ô phòng vệ quân sự của nước này có thể khiến Saudi Arabia trở thành mục tiêu của các cuộc tấn công từ các lực lượng thù địch của nước này và Pakistan, khiến cho an ninh của nước này đứng trước những thử thách tiềm tàng.

Trường hợp Pakistan, trong bối cảnh nhiều quốc gia Arab ngày càng lo ngại mối đe dọa từ Israel, thỏa thuận phòng thủ Saudi Arabia - Pakistan đã đưa Pakistan cùng với “chiếc ô hạt nhân” của nước này vào bàn cờ an ninh khu vực Trung Đông. Việc mở rộng ảnh hưởng ở vùng Vịnh và Trung Đông cũng đồng nghĩa với việc Pakistan có thể rơi vào những mâu thuẫn chính trị, an ninh dai dẳng ở khu vực, cũng như khả năng bị trừng phạt với lý do vi phạm các quy định về cấm phổ biến vũ khí hạt nhân.

Thỏa thuận cũng có những tác động sâu rộng đối với môi trường chính trị - an ninh khu vực và có khả năng tác động đến chính sách của các cường quốc khác. Đối với khu vực Nam Á, thỏa thuận này có thể khiến môi trường chiến lược tại khu vực này trở nên phức tạp hơn, bởi Ấn Độ và Pakistan vốn tồn tại mâu thuẫn kéo dài liên quan đến vấn đề Kashmir và nhiều vấn đề an ninh khác. Thỏa thuận làm dấy lên những lo ngại chiến lược từ phía Ấn Độ, bởi một cuộc xung đột với Pakistan giờ đây có thể bị coi như một hành động tấn công trực tiếp vào Saudi Arabia. Hiện nay, Ấn Độ đang phản ứng một cách kiềm chế, cho biết sẽ “nghiên cứu những tác động của diễn biến này đối với an ninh quốc gia cũng như sự ổn định khu vực và toàn cầu” (Times of India, 2025). Trong khi đó, đối với Trung Đông, Iran là bên lo ngại nhất trước SMDA, bởi thỏa thuận này dường như tạo ra thế bao vây chiến lược đối với Iran và tạo ra nguy cơ Saudi Arabia có thể tiếp cận vũ khí hạt nhân. Israel cũng bày tỏ lo ngại rằng Saudi Arabia có thể rút lui khỏi tiến trình bình thường hóa quan hệ, ưu tiên hợp tác an ninh với các nước Hồi giáo, từ đó ảnh hưởng đến cân bằng quyền lực và một nền an ninh lâu dài trong khu vực (Middle East Institute, 2025).

Thỏa thuận cũng có khả năng tạo ra một xu hướng mới trong quan hệ quốc tế ở khu vực Nam Á, Trung Đông và cả các khu vực khác. Trong bối cảnh các nước lớn cạnh tranh chiến lược, Mỹ giảm các cam kết, có khả năng sẽ có thêm nhiều quốc gia Hồi giáo sao chép mô hình thỏa thuận phòng thủ tương tự như giữa Pakistan và Saudi Arabia. Khi đó, cục diện an ninh ở khu vực Nam Á, Trung Đông, Bắc Phi và vùng Vịnh sẽ có những chuyển dịch, xáo trộn và sẽ hình thành những cấu trúc an ninh mới ở các khu vực này. Đây là lần đầu tiên một hiệp ước phòng thủ tập thể được ký giữa hai quốc gia Hồi giáo lớn ngoài khuôn khổ các liên minh phương Tây, với tinh thần giống như Điều 5 trong Hiệp ước Bắc Đại Tây Dương, hiệp ước đã dẫn đến sự ra đời của Tổ chức Hiệp ước Bắc Đại Tây Dương (NATO). Theo đó, cuộc tấn công nào đó nhằm vào một thành viên NATO được tự khắc coi là cuộc tấn công nhằm vào tất cả mọi thành viên của khối. Điều này gửi thông điệp về khả năng hình thành một trục an ninh Hồi giáo độc lập, vượt ra ngoài NATO hay liên minh do Mỹ dẫn dắt. Điều đó cho thấy, trên bình diện toàn cầu, thỏa thuận giữa hai nước đã phản ánh xu hướng đa cực hóa an ninh, khi các quốc gia tầm trung tìm kiếm những cơ chế bảo đảm an ninh bổ sung, thay vì chỉ dựa vào các đồng minh truyền thống, từ đó định hình lại các liên minh và cân bằng quyền lực trong khu vực và trên thế giới.

Một khía cạnh quan trọng khác cần nhắc đến, đó là dù chưa được công bố và cũng có thể là không chắc chắn, song những đồn đoán về ô hạt nhân của Pakistan cho Saudi Arabia sẽ có thể thúc đẩy một cuộc chạy đua vũ khí hạt nhân ở khu vực Trung Đông (Middle East Institute, 2025). Nếu Saudi Arabia thực sự tiếp cận công nghệ hạt nhân quân sự, Iran chắc chắn sẽ đẩy nhanh chương trình của mình, kéo theo Israel sẽ gia tăng phản ứng. Môi trường an ninh khu vực và toàn cầu có thể đứng trước những thử thách nghiêm trọng hơn.

Việc ký kết SMDA giữa Pakistan và Saudi Arabia đã khiến Mỹ phải có những điều chỉnh chính sách. Dưới sức ép của Mỹ, ngày 29 tháng 9 năm 2025, Thủ tướng Israel đã phải gọi điện cho Thủ tướng Qatar để xin lỗi về vụ không kích hôm 9 tháng 9 năm 2025 (The Times of Israel, 2025). Tiếp đó, ngày 01 tháng 10 năm 2025, Tổng thống Donald Trump cũng đã ký một sắc lệnh tuyên bố tăng cường cam kết an ninh của Mỹ, bảo vệ đồng minh Qatar trước mọi cuộc tấn công. Theo đó, Mỹ sẽ coi những cuộc tấn công vũ trang vào lãnh thổ, chủ quyền hoặc cơ sở hạ tầng quan trọng của Qatar là mối đe dọa với hòa bình, an ninh của chính nước Mỹ (National Post, 2025). Rõ ràng, động thái này của Mỹ nhằm tái cam kết với các đồng minh trong khu vực, phát đi thông điệp Mỹ sẽ không quá thiên vị đồng minh Israel mà hy sinh quyền lợi của các đồng minh khác, tránh khiến cho vai trò, uy tín của Mỹ suy giảm hơn nữa trong khu vực.

5. Kết luận

Thỏa thuận Phòng thủ Tương hỗ Chiến lược Pakistan - Saudi Arabia ký kết ngày 17 tháng 9 năm 2025 là một sự kiện có ý nghĩa quan trọng trong quan hệ song phương và trong cấu trúc an ninh khu vực rộng lớn. Thỏa thuận này phản ánh những biến chuyển sâu sắc trong tư duy chiến lược của các quốc gia: sự suy giảm vai trò bảo trợ an ninh của Mỹ, nhu cầu đa dạng hóa các bảo đảm an ninh, vai trò răn đe của ô bảo vệ hạt nhân trong một thế giới biến động phức tạp... Thỏa thuận này đã trở thành một biến số quan trọng trong các tính toán chiến lược của các nước liên quan trong khu vực Nam Á và Trung Đông, cũng như cả các cường quốc ngoài khu vực. Những sự kiện xảy ra trong thời gian tới tại khu vực Nam Á và Trung Đông sẽ là phép thử chính xác nhất về ý nghĩa và tác động của thỏa thuận này.

Tài liệu tham khảo

1. Adelaide Petrov-Yoo. (2019). *Explaining America's Proxy War in Afghanistan: U.S. Relations with Pakistan and Saudi Arabia 1979-1989*. https://commons.clarku.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1000&context=graduate_history. Ngày truy cập 05/11/2025.
2. Aljazeera. (2025). *Trump response to Israel's Qatar attack undermines US credibility: Analysts*. <https://www.aljazeera.com/news/2025/9/11/trump-response-to-israels-qatar-attack-undermines-us-credibility-analysts>. Ngày truy cập 05/11/2025.

3. AP News. (2025). *Pakistan says its nuclear program can be made available to Saudi Arabia under defense pact*. <https://apnews.com/article/pakistan-saudi-nuclear-pact-defense-e66e0ded8045812c8aea39e21d764836>. Ngày truy cập 05/11/2025.

4. Arab News. (2018). *Pakistani expats have contributed to Saudi Arabia's development, growth and prosperity, says diplomat*. <https://www.arabnews.com/node/1271961/saudi-arabia>. Ngày truy cập 05/11/2025.

5. Arab News. (2025a). *Pakistan delegation in Riyadh to draft economic roadmap after landmark defense pact*. <https://www.arabnews.com/node/2617232/pakistan> Ngày truy cập 05/11/2025.

6. Arab News. (2025b). *Saudi delegation signs MoUs to boost IT education, sports in Pakistan's Sindh*. <https://www.arabnews.com/node/2618519/pakistan>, Ngày truy cập 05/11/2025.

7. CNN. (2025). *Missiles, drones and airstrikes, until a sudden ceasefire. How India and Pakistan agreed to an uneasy truce*. <https://edition.cnn.com/2025/05/12/asia/india-pakistan-kashmir-ceasefire-intl-hnk>. Ngày truy cập 05/11/2025.

8. Hindustan Times. (2025). *1971 to Operation Sindoor, a paradigm shift in warfare*. <https://www.hindustantimes.com/opinion/1971-to-operation-sindoor-a-paradigm-shift-in-warfare-101747586821947.html>. Ngày truy cập 05/11/2025.

9. Indian Prime Minister's Office. (2025). *Prime Minister meets with High Royal Highness the Crown Prince and Prime Minister of the Kingdom of Saudi Arabia and co-chairs the India-Saudi Arabia Strategic Partnership Council*. <https://www.pib.gov.in/PressReleasePage.aspx?PRID=2123658>. Ngày truy cập 05/11/2025.

10. Middle East Institute. (2025). *Pakistan's strategic defense pact with Saudi Arabia: A new security architecture in the wider Middle East*. <https://www.mei.edu/publications/pakistans-strategic-defense-pact-saudi-arabia-new-security-architecture-wider-middle>. Ngày truy cập 05/11/2025.

11. Ministry of Foreign Affairs of Pakistan. (2025). *Joint Statement on the State Visit of Prime Minister of the Islamic Republic of Pakistan, Muhammad Shehbaz Sharif, to the Kingdom of Saudi Arabia*. <https://mofa.gov.pk/press-releases/joint-statement-on-the-state-visit-of-prime-minister-of-the-islamic-republic-of-pakistan-muhammad-shehbaz-sharif-to-the-kingdom-of-saudi-arabia>. Ngày truy cập 05/11/2025.

12. National Post. (2025). *Any attack on Qatar is attack on U.S., Trump says in new executive order*. <https://nationalpost.com/news/world/israel-middle-east/any-attack-on-qatar-is-attack-on-u-s-trump-says-in-new-executive-order>. Ngày truy cập 05/11/2025.

13. Reuters. (2025). *Israel threatens Hamas 'wherever they are' as Qatar hosts summit*. <https://www.reuters.com/world/middle-east/israel-threatens-hamas-wherever-they-are-qatar-hosts-summit-2025-09-15/>. Ngày truy cập 05/11/2025.

14. The Express Tribune. (2024). *Saudi Arabia acquires 15% stake in Pakistan's Reko Diq mining project for \$540 million*. <https://tribune.com.pk/story/2519227/saudi-arabia-acquires-15-stake-in-pakistans-reko-diq-mining-project-for-540-million>. Ngày truy cập 05/11/2025.

15. The Times of Israel. (2025). *Netanyahu apologizes to Qatar for violating its territory with strike on Hamas chiefs*. <https://www.timesofisrael.com/netanyahu-apologizes-to-qatar-for-strike-on-hamas-leaders-in-call-with-trump/>. Ngày truy cập 05/11/2025.

16. Times of India. (2025). *Saudi-Pak defence pact: India says will protect national interest*. <https://timesofindia.indiatimes.com/india/saudi-pak-defence-pact-india-says-will-protect-national-interest/articleshow/123983772.cms>. Ngày truy cập 05/11/2025.

17. TRT World. (2025). *Saudi Arabia finds its nuclear umbrella in Pakistan*. <https://www.trtworld.com/article/42ec7a30759b>. Ngày truy cập 05/11/2025.

18. Union of OIC News Agencies. (2025). *The final statement of the emergency Arab-Islamic summit to discuss the Israeli aggression against Qatar reaffirms the need to stand against Israel's plans to impose a new fait accompli in the region*. <https://una-oic.org/en/ALL/2025/09/15/Final-Statement-of-the-Arab-Islamic-Summit/>. Ngày truy cập 05/11/2025.